

A young child with light brown hair is shown from the chest up, wearing a green and white patterned sweater. They are holding an open book and looking directly at the camera. The scene is filled with colorful confetti (red, yellow, blue, green, pink) falling around them. The background is a blurred bookshelf. The image is framed by decorative borders: a blue and white striped border at the top, an orange and blue striped border below the child, a green and yellow striped border below the text, and a solid orange border at the bottom.

**LESSUGGESTIES BIJ
KINDERBOEKEN
VOOR GROEP 1 T/M 8**

**KINDERBOEKEN
FESTIVAL**

Inhoudsopgave

Leesonderwijs: kan het ook anders?	3
--	---

LESSUGGESTIES GROEP 1/2

Les 1: Hoe ziet Idje eruit?	5
Les 2: Hoe voelt Idje zich?	7
Les 3: De spullen van Idje	8

LESSUGGESTIES GROEP 3/4

Les 1: Daar wordt op de deur geklopt	10
Les 2: Jouw schaduw is... ..	11
Les 3: Het verhaal zoals ik dat zie... ..	12
Les 4: Schaduwlezen	14

LESSUGGESTIES GROEP 5/6

Les 1: Flessenpost	17
Les 2: Leven van de wind en de golven	19
Les 3: Het schervenmuseum	20
Les 4: Een schat moet je vinden... ..	21

LESSUGGESTIES GROEP 7/8

Les 1: Brieven	26
Les 2: Emoties	27
Les 3: Schrijfstijl	29

Leesonderwijs: kan het ook anders?

Keer op keer is het in het nieuws: Nederlandse leerlingen houden niet van lezen en ze zijn er ook niet goed in. Er is veel kritiek op ons leesonderwijs: in geen enkel ander Europees land is begrijpend lezen een apart schoolvak. Zou dat dan een oorzaak zijn voor de slechte scores? Maar hoe moet het dan wel?

Het korte antwoord is: lees veel voor (ook in de hogere groepen), gebruik teksten die aansluiten bij de interesses van de leerlingen in de klas en die geen stereotyperingen bevatten, bespreek gelezen teksten altijd uitgebreid en laat de kinderen de teksten ook verwerken middels een schrijfpdracht. Door leerlingen de teksten mondeling en schriftelijk te laten verwerken, leren zij teksten beter begrijpen dan door vragen bij een tekst te beantwoorden.

Maar hoe krijg je dat voor elkaar? In het kader van het Kinderboekenfestival Doetinchem zijn lessuggesties ontworpen op basis van de volgende kinderboeken:

- *Idje wil niet naar de kapper* van Michael Middelkoop en Lisa van Winsen (groep 1-2)
- *Mijn schaduw is roze* van Scott Stuart (groep 3-4)
- *De man met de zeegroene ogen* van Koos Meinderts en Sanne te Loo (groep 5-6)
- *De lantaarnaansteker* van Aline Sax en Anne De Bode (groep 7-8)

Bij ieder boek zijn enkele lessuggesties ontworpen. Deze lessuggesties kunnen afzonderlijk uitgevoerd worden of als lessenreeks. Het gaat om lessuggesties: voel de vrijheid om de lessen aan te passen naar eigen inzicht!

In alle boeken staat een burgerschapsthema centraal. Daarom sluiten de lessuggesties niet alleen aan bij de (nieuwe concept)kerndoelen Nederlands, maar ook bij de burgerschapsdoelen. Leerlingen leren door deze lessuggesties niet alleen om een tekst te begrijpen, maar doen ook kennis van de wereld op.

Mocht je deze lessuggesties gebruiken in je klas, dan zouden we het heel leuk vinden om een reactie te ontvangen via lynn.hartjes@iseling.nl! Ook alle vragen zijn welkom!

A colorful illustration of a young boy with a large, dark brown afro hairstyle. He is wearing a green long-sleeved shirt, blue pants, and green sneakers. He has a confident expression with his hands on his hips. The afro is decorated with various items: a soccer ball at the top, a small crab on the right side, a small orange fruit on the left, and some green leaves at the bottom. The background is white, and the entire scene is framed by a red border with yellow and blue geometric shapes.

Idje wil niet naar de kapper

LESSSUGGESTIES GROEP 1/2

Hoe ziet Idje eruit?

Les 1

Groep 1/2 - 30 minuten

Materialen

- het boek Idje wil niet naar de kapper van Michael Middelkoop en Lisa van Winsen; pak het cadeau in in cadeaupapier, zodat de kaft niet te zien is
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- per leerling een kopie van het werkblad
- (kleur)potloden

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 10. De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren fysieke kenmerken van zichzelf te benoemen en te vergelijken met die van de ander.
- Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken.

Lesdoelen

- De leerlingen leren hoe zij afbeeldingen kunnen vergelijken met elkaar.
- De leerlingen leren dat de stereotypen niet altijd waar zijn.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest bladzijden 1 t/m 5 voor (tot en met 'Alles is mogelijk!'). De kinderen mogen nog geen enkel plaatje van het boek zien.
- De leerkracht geeft iedere leerling een kopie van het werkblad. De leerlingen tekenen en kleuren Idje aan de hand van het voorgelezen verhaal.

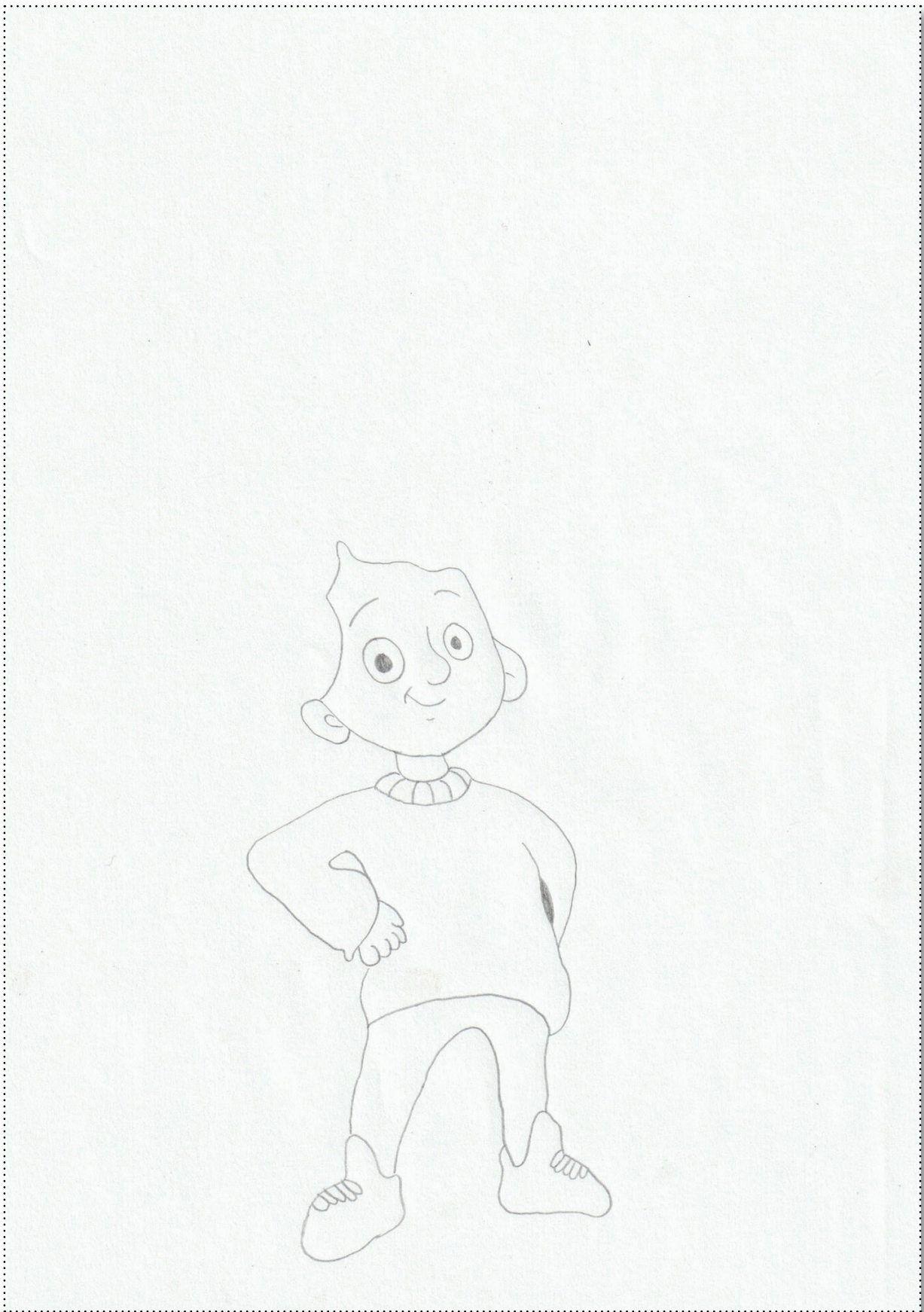
Kern

- De leerkracht hangt alle tekeningen op in het lokaal of legt deze op een plek zodat alle leerlingen ze kunnen zien. De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Waarom denk jij dat Idje er zo uitziet?
 - Wat is er anders aan jouw Idje en die op de tekening die naast jouw tekening ligt?
- De leerkracht haalt het papier van het boek af en laat de leerlingen zien hoe Idje er werkelijk uitziet. De leerlingen mogen reageren op wat zij zien: wat valt hen op?
- De leerkracht leest het hele boek voor aan de leerlingen en laat tegelijkertijd de bijbehorende platen zien op het digibord. De leerkracht vraagt wat zou je anders tekenen en waarom?

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht bespreekt kort met de leerlingen hoe het kan dat iedere leerling anders over het uiterlijk van Idje denkt. De leerkracht bespreekt de tekeningen.
- De leerkracht sluit de les af door te evalueren met de leerlingen en stelt vragen als:
 - Wat vond jij van deze les?
 - Wat heb jij geleerd?
 - Wat vind jij ervan dat Idje een donkere huidskleur heeft en heel veel haar?

Werkblad: teken Idje

Hoe voelt Idje zich?

Les 2

Groep 1/2 - 45 minuten

Materialen

- het boek Idje wil niet naar de kapper van Michael Middelkoop en Lisa van Winsen
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- geprinte platen van de prenten van het boek Idje wil niet naar de kapper
- smileys van de emoties: blij, boos en verdrietig

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 10. De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de primaire emoties bij de bijbehorende lichaamstaal van een ander te herkennen en benoemen.

Lesdoelen

- De leerlingen kennen de volgende emoties: boos, blij en verdrietig.
- De leerlingen leren de platen van het verhaal in de juiste volgorde leggen.
- De leerlingen leren emoties van Idje te koppelen aan de platen van het verhaal.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest het boek voor aan de kinderen en toont tegelijkertijd de bijbehorende platen op het digibord. De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Over wie gaat het verhaal?
 - Wat gebeurt er in het verhaal?
- De leerkracht en de leerlingen leggen de platen op de juiste volgorde. Laat de platen liggen.

Kern

- De leerkracht toont drie smileys: een blij, boze en verdrietige. De leerkracht zegt: Blij, boos en verdrietig zijn emoties.
- De leerkracht stelt vragen over de emoties. Bij deze vraag mogen de leerlingen de emoties uitbeelden.
 - Wat betekent het als je blij bent?
 - Wat betekent het als je boos bent?
 - Wat betekent het als je verdrietig bent?
- De leerkracht vertelt dat de leerlingen de emoties van Idje bij de juiste plaat gaan leggen. Per plaat gaat de leerkracht met de leerlingen in gesprek over hoe Idje zich voelt en welke emotie daarbij past. De leerkracht vraagt bij iedere plaat: Hoe kan het dat Idje zich zo voelt?

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht laat met behulp van de smileys zien dat Idje zich elke keer anders voelt.
- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Heb jij je wel eens verstopt omdat je iets niet wilde? Wanneer en waarom?
 - Wie vindt het nog meer niet fijn als je naar de kapper moet? Waarom?

Opmerking: De inleiding, kern en afronding kunnen op verschillende dagen uitgevoerd worden als het niet haalbaar is om het in één dag te uit te voeren.

De spullen van Idje

Les 3

Groep 1/2 - 30 minuten

Materialen

- het boek *Idje wil niet naar de kapper* van Michael Middelkoop en Lisa van Winsen
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- voorwerpen die in het boek voorkomen (denk aan: kappersschaar, kast, hond, superman, kikker, koffer, plaatje van een bioscoop, spiegel)
- een tas (niet doorzichtig)

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 10. De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.

Burgerschap - diversiteit

- De leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken.

Lesdoelen

- De leerlingen vertellen een voorgelezen verhaal na.
- De leerlingen koppelen voorwerpen koppelen aan specifieke momenten in het verhaal.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest *Idje wil niet naar de kapper* voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende platen zien op het digibord. Tijdens dit verhaal stelt de leerkracht de volgende vragen:
 - Wat zien we op de plaatjes?
 - Hoe zal het verhaal verder gaan?
- De leerkracht heeft een tas met allerlei voorwerpen die voorkomen in het boek. De leerkracht haalt deze voorwerpen één voor één uit de tas en bespreekt kort wat het is. Zodra alle voorwerpen uit de tas zijn gehaald, vraagt de leerkracht aan de leerlingen waarom juist deze voorwerpen zijn gekozen. Antwoord: alle voorwerpen komen voor in het boek.

Kern

- De leerkracht doet alle voorwerpen weer terug in de tas. Eén voor één mogen leerlingen naar voren komen en een voorwerp uit de tas halen. De leerling zoekt de juiste bladzijde in het boek waar dit voorwerp wordt gebruikt en vertelt kort wat er met dit voorwerp gedaan wordt in het verhaal.

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Welk voorwerp vond jij het leukst (of minst leuk)?
 - Waarom vind jij dit?

Mijnschaduw
is **ROZE**

SCOTT STUART

PELCKMANS

LESSSUGGESTIES GROEP 3/4

Daar wordt op de deur geklopt

Les 1

Groep 3/4 - 60 minuten

Materialen

- het boek *Mijn schaduw is roze* van Scott Stuart
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen)
- digibord met schrijffunctie
- schrijfpapier
- tekenpapier
- (kleur)potloden

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 4. De leerling spreekt en schrijft gericht op doel, publiek en context.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de primaire emoties met de bijbehorende lichaamstaal van een ander te herkennen en benoemen.
- Leerlingen leren over vriendschap en verliefdheid.

Lesdoelen

- De leerlingen maken kennis met het onderwerp “jezelf zijn”.
- De leerlingen voorspellen een verhaal aan de hand van de voorkant van een boek.
- De leerlingen kunnen hun fantasie en inlevingsvermogen gebruiken om zich in te leven in het verhaal en dit gebruiken om het verhaal zelf af te maken.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht komt binnen in ongewone kleding. Wanneer de leerkracht vrouwelijk is, trekt de leerkracht typische mannenkleding aan en wanneer de leerkracht mannelijk is, kleedt hij zich vrouwelijk. Vervolgens vraagt de leerkracht aan de leerlingen wat zij vinden van de outfit en waarom ze dat vinden.

Kern

- De leerkracht pakt het boek *Mijn schaduw is roze* van Scott Stuart erbij en is heel enthousiast over dit boek, zodat leerlingen ook enthousiast worden van het boek. De leerkracht leest de titel voor en toont de voorkant van het boek. De leerkracht vraagt aan de leerlingen wat er te zien is op de voorkant. Vervolgens vraagt de leerkracht aan de leerlingen om in tweetallen te bespreken waarover het verhaal volgens hen zal gaan.
- De leerkracht vraagt de tweetallen om losse woorden te noemen die volgens hen bij het verhaal. De leerkracht noteert de woorden op het bord.
- De leerkracht leest het verhaal voor tot en met ‘Maar als mijn vader binnenkomt met grote ogen, staat mijn schaduw stil.’ en laat tegelijkertijd de bijbehorende prenten op het digibord zien. Tijdens het lezen stelt de leerkracht de volgende vragen:
 - Wat wordt er bedoeld met zijn schaduw? (pagina 3)
 - Waarom denk je dat zijn schaduw stilstaat als zijn vader binnenkomt? (pagina 7)
 - Wat klopt er niet? (pagina 9)
 - Waarom is papa bezorgd? (pagina 15)

- De leerlingen schrijven of tekenen in tweetallen hoe het verhaal verder gaat. De leerkracht laat de leerlingen die het lastig vinden door ze te laten nadenken wat er tot nu toe gebeurde en door ze naar de plaatjes te laten kijken.
- De leerlingen delen met de klas hoe zij denken dat het verhaal af zal lopen. Ze laten eventueel ook de illustraties zien die ze hebben gemaakt. De leerkracht zorgt ervoor dat er respect en aandacht voor elkaar is en dat de leerlingen elkaars meningen en ideeën accepteren.

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht leest voor hoe het verhaal afloopt.
- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Wat vind jij van de actie van zijn vader?
 - Waarom denk je dat ze hem op school nu wel aardig vinden?
 - Wat heb je van dit boek geleerd?
- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Wat vond je van het boek dat we gelezen hebben?
 - Wat vond je van de opdrachten die we gedaan hebben?
 - Wat heb je van deze les geleerd?

Jouw schaduw is...

Les 2

Groep 3/4 - 60 minuten

Materialen

- het boek *Mijn schaduw is roze* van Scott Stuart
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- verschillende stereotype voorwerpen voor jongens en meisjes (bijvoorbeeld speelgoedauto, pop, t-shirt, rok, schoenen, glitterbroek, bal, make-up)
- tekenpapier
- kleurpotloden

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 14. De leerling verkent met taal hoe je uiting geeft aan je identiteiten.

Burgerschap - identiteit

- Leerlingen leren woorden te geven aan wat ze denken, doen, willen en willen worden; leren dat hun taal of talen deel uitmaken van wie zij zijn.
- Leerlingen leren te benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet; wat ze leuk vinden om te doen.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de grenzen (emotioneel en fysiek) van de ander te herkennen en daar rekening mee te houden.
- Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken.

Lesdoelen

- De leerling vormt een mening over de stelling: iedereen is anders.
- De leerling kan vertellen wat de leerling leuk vindt en bij de leerling past.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest de titel van het boek voor en laat de kft van het boek zien.
- De leerkracht vraagt wat de leerlingen zien en waar het boek over zou kunnen gaan.

Kern

- De leerkracht leest het boek enthousiast voor en toont tegelijkertijd de prenten op het digibord.
- De leerkracht stelt verschillende vragen tijdens en na het lezen van het boek.
 - Over wie gaat het verhaal?
 - Hoe begint het verhaal?
 - Waar houdt de hoofdpersoon van?
 - Waar houd jij van?
- De leerkracht heeft verschillende voorwerpen meegenomen en laat deze één voor één zien. De kinderen geven aan of zij denken of het voorwerp voor jongens of voor meisjes is gemaakt.
- De leerkracht houdt een filosofisch gesprek in de groep. De leerkracht start met een vraag en alle leerlingen mogen hierop reageren.
 - Is iedereen anders?
 - Waar ben jij goed in?
 - Wat vind jij leuk?
 - Hoe zou de wereld zijn als iedereen hetzelfde was?
- De leerlingen een tekenpapier en kleurpotloden en tekenen zichzelf hierop met de bijbehorende schaduw in een zelfgekozen kleur. Daarnaast tekenen ze één ding dat het meeste bij hen past. De leerkracht kan eventueel een zelfgetekend voorbeeld tonen.

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen presenteren hun tekening (als ze dat willen).
- De leerlingen geven een compliment voor elkaars tekening.

Het verhaal zoals ik dat zie...

Les 3

Groep 4 - 45 minuten

Materialen

- het boek *Mijn schaduw is roze* van Scott Stuart
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- per twee leerlingen een kopie van vier door de leerkracht gekozen prenten uit het boek; zorg dat de tekst afgedekt is tijdens het kopiëren
- papier
- pen of potlood

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 4. De leerling spreekt en schrijft gericht op doel, publiek en context.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 9. De leerling reflecteert op de uitvoering van een taalactiviteit.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de primaire emoties met de bijbehorende lichaamstaal van een ander te herkennen en benoemen.
- Leerlingen leren woorden te geven aan wat de ander doet en wil en daarin overeenkomsten en verschillen te ontdekken.

Lesdoelen

- De leerlingen interpreteren prenten en verwerken deze interpretaties tot een tekst.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht deelt per tweetal een prent uit het boek *Mijn schaduw is roze uit*. Iedereen krijgt dezelfde prent.
- De leerkracht voert een gesprek met de leerlingen aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat zie je op de prent?
 - Kan het misschien ook nog wat anders zijn?
 - Waarom denk je dat dat zo is?
 - Is er iemand die het verhaal anders zou vertellen?

Het is van belang dat er meerdere verhalen ontstaan bij de prent die de leerkracht laat zien, ook al zijn de verschillen tussen deze verhalen minimaal. Hierdoor laat de leerkracht zien dat er meerdere mogelijkheden zijn bij het verzinnen van een verhaal aan de hand van dezelfde prent en dat ieder van deze mogelijkheden bijpassend kan zijn bij de prent.

Kern

- De leerkracht bespreekt klassikaal de kern van het verhaal: “Ieder van ons heeft een andere ‘schaduw’. We zijn allemaal anders en hebben allemaal dingen die we leuk vinden om te doen. Wat jouw schaduw ook is en wat je ook leuk vindt om te doen, je zou je schaduw niet moeten verstoppen voor anderen. Wees wie je bent!”
- De leerlingen krijgen per tweetal een kopie van de overige drie prenten uit het boek. De leerlingen gaan in tweetallen in gesprek over de vier prenten. Hierbij stellen ze zichzelf de volgende vragen:
 - Wat zien we?
 - Hoe gaan we dit opschrijven?

De tekst die de leerlingen bij de prent schrijven, moet aan de volgende criteria voldoen:

- De geschreven tekst heeft betrekking op de gekozen prent.
- De geschreven tekst houdt rekening met de kern van het verhaal.

De leerlingen noteren op iedere prent de door hen bedachte tekst.

Afronding en reflectiemoment

- Enkele leerlingen vertellen wat ze hebben opgeschreven bij één of meerdere prent(en). De leerkracht geeft feedback op de geschreven tekst van de leerling, waarbij met name aandacht is voor de koppeling tussen de tekst en de afbeelding.
- Ter afsluiting van deze opdracht bespreekt de leerkracht klassikaal hoe de leerlingen het vonden om op deze manier het verhaal te verkennen.
- De leerkracht leest ter afsluiting het boek *Mijn schaduw is roze* voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende prenten zien op het digibord.

Schaduwlezen

Les 4

Groep 3/4 - 30-60 minuten | Deze les is alleen uit te voeren als les 1, 2 en/of 3 al uitgevoerd zijn.

Vorbereiding

- De leerkracht neemt zijn/haar eigen schaduw (persoonlijkheid) mee naar school inclusief zijn/haar favoriete boek. Denk aan knuffels, foto's, kussens, dekens van thuis. De leerkracht vertelt iets over zijn/haar eigen schaduw en met name over het favoriete boek. Zo inspireert en motiveert de leerkracht leerlingen om ook hun eigen schaduw en eigen boek mee te nemen.
- De leerkracht kondigt bij zowel ouders als leerlingen tijdig aan wanneer het "schaduwlezen" plaats gaat vinden. De leerkracht vermeldt hierbij duidelijk wat hij/zij wel en niet wil zien bij het "schaduwlezen", zodat alle ouders en leerlingen weten wat er van ze verwacht wordt.

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 10. De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.

Burgerschap - identiteit

- Leerlingen leren te benoemen wat ze al kunnen en wat nog niet; wat ze leuk vinden om te doen.

Lesdoelen

- De leerlingen denken na over zichzelf: wat past bij mij en behoort tot mijn schaduw en wat is mijn favoriete boek?
- De leerlingen kunnen uitleggen waarom iets tot hun schaduw behoort en waarom ze hun favoriete boek zo leuk vinden (optioneel).

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht vertelt dat het tijd is voor schaduwlezen. De leerkracht heeft eerder al geïntroduceerd wat dat is om uit te leggen wat leerlingen mee moeten en mogen nemen. Desondanks vraagt de leerkracht aan de leerlingen wat schaduwlezen is. Vervolgens vertelt de leerkracht wat belangrijk is tijdens het schaduwlezen.

Kern

- De leerlingen kiezen een plekje in de klas of op de aangegeven locatie(s) waar ze hun schaduw neerleggen. Dan gaan ze lezen in hun favoriete boek. Op die manier kunnen leerlingen op een leuke manier een leuk boek lezen. De leestijd is afhankelijk van de tijd die je hebt en de concentratieboog van de leerlingen. Rond de 20 minuten is aanbevolen.
- Vervolgens vraagt de leerkracht steeds een leerling om voor de klas te komen en te vertellen over zijn/haar schaduw. Deze leerlingen vertellen waarom iets tot hun schaduw behoort, waarom ze datgene zo fijn of leuk vinden en waarom hun favoriete boek zo leuk is. De leerkracht zorgt ervoor dat leerlingen naar elkaar luisteren en dat er respect is voor iedere leerling en schaduw.

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht reflecteert met de leerlingen op het schaduwlezen aan de hand van een regenboogreflectie. Er kan een kleurendobelsteen gebruikt om te bepalen welke vraag beantwoord moet worden, maar leerlingen kunnen ook zelf een kleur kiezen waarna de leerkracht de bijbehorende vraag stelt:

- Rood - Hoe vond je het om te lezen in je eigen schaduw?
 - Oranje - Welke schaduw vond je mooi en waarom?
 - Geel - Wat is een schaduw en waarom heeft iedereen een andere schaduw?
 - Groen - Wat vond je leuk of mooi aan het boek Mijn schaduw is roze?
 - Blauw - Welk boek dat iemand anders gelezen heeft wil jij ook graag lezen?
 - Paars - Wat heb je geleerd van het Mijn schaduw is roze?
- Vervolgens sluit de leerkracht de les af en worden alle schaduwen weer opgeruimd.

KINDER

LESSUGGESTIES GROEP 5/6

VEEFUUR

Flessenpost

Groep 5/6 - 60 minuten

Les 1

Materialen

- het boek *De man met de zeegroene ogen* van Koos Meinderts en Sanne te Loo
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- een fles
- een zelfontworpen schatkaart met de titel *Zoek de schat*
- werkblad
- twee wordclouds in Mentimeter met de vraag: Wat is een schat?

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Burgerschap - diversiteit

- De leerlingen leren over vriendschap en verliefdheid.

Lesdoelen

- De leerlingen kunnen achterliggende gedachtes uit het verhaal halen.
- De leerlingen kunnen een brief aan hun schat schrijven.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht vertelt dat er flessenpost is aangespoeld voor de groep. De leerkracht haalt een schatkaart met de titel *Zoek de schat* uit de flessenpost. De leerkracht vraagt: Wat is het?
- De leerlingen geven in Mentimeter antwoord op de vraag: Wat is een schat?

Kern

- De leerkracht leest het boek *De man met de zeegroene ogen* voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende prenten zien op het digibord.
- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Waarom begraaft de man de gevonden schat weer?
 - Welke schatten zijn er in het leven voor jou?
 - Zijn schatten voor iedereen even waardevol?
- De leerlingen bespreken de vragen eerst in tweetallen of groepjes voordat het klassikaal wordt besproken.
- De leerkracht vertelt dat de leerlingen een brief gaan schrijven over de herinneringen die ze met hun schat hebben gemaakt. De leerkracht bespreekt het werkblad met de leerlingen. De leerlingen vullen het werkblad in.

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen wisselen in tweetallen de geschreven brieven uit en lezen ze van elkaar. De leerkracht stelt daarna de volgende vragen:
 - Hoe ging het schrijven van de brief?
 - Wat ging goed en wat ging minder goed?
- De leerlingen geven in een nieuwe Mentimeter weer antwoord op de vraag: Wat is een schat?

Leven van de wind en de golven

Les 2

Groep 5/6 - 60-90 minuten

Materialen

- het boek *De man met de zeegroene ogen* van Koos Meinderts en Sanne te Loo
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- kosteloos materiaal van thuis of school (bijvoorbeeld melkpakken, wc-rollen, knopen, kartonnen dozen)
- eventueel gekleurd papier/Engels karton
- lijm(pistolen) (minimaal 3 per groepje) en eventueel verlengsnoeren
- scharen

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 10. De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner en context.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.

Lesdoelen

- De leerlingen gebruiken kosteloos materialen op een creatieve manier.
- De leerlingen weten wat recyclen is.

Voorbereiding

- De leerkracht vertelt de leerlingen een week van tevoren dat de leerlingen kosteloze materialen moeten verzamelen en mee moeten nemen naar school. De leerkracht stuurt ook een bericht aan de ouders/verzorgers. Stuur de dag van tevoren nog een reminder.
- Zorg dat er verschillende kosteloze materialen op school aanwezig zijn.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest het boek *De man met de zeegroene ogen* voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende platen zien op het digibord.
- De leerkracht bespreekt met de leerlingen dat de man leeft van de dingen die de zee hem geeft. Stel hierbij de volgende vragen:
 - Wat kan je allemaal vinden in de zee?
 - Hoe komen die spullen daar?
 - Wat kan je met die spullen doen?
 - Zou je die spullen ook opnieuw kunnen gebruiken?
 - Welke spullen ken je al die opnieuw worden gebruikt?
- De leerkracht benoemt dat je spullen kunt hergebruiken en zegt: Als je oude spullen opnieuw gebruikt, ben je aan het recyclen. Welke gerecyclede spullen ben je in het boek tegengekomen?

Kern

- De leerkracht vertelt dat de leerlingen vandaag gaan recyclen met de spullen die ze hebben gevonden en meegebracht.
- De leerkracht maakt viertallen.
- De leerkracht zegt: Maak een huis met de materialen die aanwezig zijn. De eisen voor het huis zijn:
 - De leerlingen gebruiken minimaal vier verschillende soorten materialen.
 - Het huis bevat minimaal één deur en twee ramen.

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht laat verschillende gemaakte werken zien.
- De leerkracht evalueert met de volgende vragen:
 - Wat vond je moeilijk aan deze les?
 - Wie kan mij vertellen wat recylen nu precies is? Overleg eerst met je groepje/tweetal.

Het schervenmuseum

Les 3

Groep 5/6 - 60 minuten (past goed bij het Staal-thema groep 6: Pronkstukken)

Materialen

- het boek *De man met de zeegroene ogen* van Koos Meinderts en Sanne te Loo
- het boek *Kunst?* van Ted van Lieshout
- de ingescande voorkant en prenten van beide boeken (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- voorwerp van de leerling (zie les 2)

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 4. De leerling spreekt en schrijft gericht op doel, publiek en context.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 7. De leerling onderzoekt verschillende bronnen.
- Kerndoel 9. De leerling reflecteert op de uitvoering van de taalactiviteit.
- Kerndoel 11. De leerlinge voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, te benoemen, en in aanzet te verklaren.

Lesdoelen

- De leerlingen schrijven een informatieve tekst die past bij het meegenomen voorwerp.
- De leerlingen halen feiten uit de tekst.
- De leerlingen beoordelen een tekst van een medeleerling aan de hand van de voorgestelde criteria.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest *De man met de zeegroene ogen* voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende platen zien op het digibord.
- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Wat vond de man allemaal toen hij op zoek was naar de schat?
 - Wat vond hij van die spullen? Welke betekenis hadden ze voor hem?
 - Wat vond de vrouw op het eiland van de spullen? Welke betekenis hadden de spullen voor haar?
 - Wat maakte de man gelukkig? En de vrouw?
 - Heb jij wel eens iets gevonden waar je niet naar op zoek was? Wat was dat en welk gevoel kreeg je daarbij?

Kern

- In de klas wordt een schervenmuseum gemaakt met voorwerpen die leerlingen gevonden hebben.
- De leerkracht leest het boek Kunst? voor van Ted van Lieshout voor en laat tegelijkertijd de bijbehorende platen zien op het digibord.
- De leerlingen schrijven een stukje tekst die op het kaartje komt te staan bij het voorwerp in het schervenmuseum. De tekst op het kaartje moet aan de volgende succescriteria voldoen:
 - wat het voorwerp is of wat je denkt dat het is
 - waar het voorwerp gevonden is
 - welk gevoel je krijgt bij het voorwerp
 - waarom het in het museum moet komen te staan

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen ruilen van tekst en checken of alle succescriteria erin verwerkt zijn. Ze geven een tip en een top op een post-it. De eigenaar kan zijn tekst nog aanpassen naar aanleiding van de peerfeedback.
- De leerlingen lopen door de klas en bekijken elkaars voorwerp met het tekstkaartje erbij en bedenken welke voorwerpen er goed bij elkaar passen in het museum en waarom. Dit wordt ter afsluiting klassikaal besproken.

Een schat moet je vinden...

Les 4

Groep 5/6 - 60 minuten

Materialen

- het boek De man met de zeegroene ogen van Kees Meinderts en Sanne te Loo
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- per tweetal een werkblad: voor de helft van de klas Werkblad man en voor de andere helft Werkblad vrouw

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 9. De leerling reflecteert op de uitvoering van een taalactiviteit.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de secundaire emoties van de ander te herkennen en te benoemen en te anticiperen op reacties van anderen op het eigen handelen.

Lesdoelen

- De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- De leerling geeft met woorden aan wat ze denken en herkennen de primaire en secundaire emoties van een ander.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest het boek voor en toont tegelijkertijd de bijbehorende prenten op het digibord.
- De leerkracht maakt tweetallen. Ieder tweetal krijgt een post-it. De leerkracht vraagt: Wat is de schat? Is het antwoord door het hele boek hetzelfde? De leerlingen noteren hun antwoord op de post-it. De leerlingen onderzoeken of er meerdere antwoorden mogelijk zijn en vullen de post-it aan met alternatieve antwoorden. Is het antwoord door het hele boek hetzelfde?

Kern

- De leerkracht verzamelt de post-it's en leest ze voor. De leerkracht praat met de leerlingen over de verschillende antwoorden.
- De leerkracht toont opnieuw de spreads op het digibord en stelt bij de volgende spreads een vraag:
 - Spread 1 (de pagina die begint met 'Op de grens van...'): Wat is een schat voor de man? Wat is voor hem een grotere schat: een jurk of een tros bananen?
 - Spread 3: De man heeft alles al. Waarom zou je dan toch op zoek gaan naar een schat?
 - Spread 4: De man noemt zijn boot de hoop. Waarom zou hij dat doen?
 - Spread 5: Zou de vrouw elke dag de tafel voor twee personen dekken?
 - Spread 7: Wat vind je van de reactie van de vrouw? Waarom zou ze dat doen?
 - Spread 9: De man maakt de deksel van het kistje niet open. Wat denken jullie dat erin kan zitten?
- De leerkracht maakt tweetallen en deelt aan de helft van de tweetallen Werkblad man uit en aan de andere helft Werkblad vrouw. De leerlingen vullen het werkblad in.
- De leerkracht maakt nieuwe groepjes, waarbij een groepje met Werkblad man en een groepje met Werkblad vrouw gecombineerd worden. De leerlingen bespreken hun antwoorden met elkaar. De leerkracht loopt rond om de gesprekken te beluisteren en vat enkele gesprekken samen.

Afronding en reflectiemoment

- De leerkracht toont spread 10 en vraagt: Waarom stopte de man de kist weer terug in de grond?
- De leerkracht toont spread 11 en zegt: 's Avonds keken ze naar de sterren en luisteren ze naar het kriesen van de meeuwen, het fluiten van de wind en het zingen van de zee. Kun je deze zin terugvinden in het begin van het boek? Wat is er nu anders?
- In het begin van het boek staat een motto: Wie wat vindt heeft slecht gezocht — Rutger Kopland (titel van een gedicht en dichtbundel). Waarom zou Koos Meinderts deze zin voor in het boek hebben gezet?

Werkblad: vrouw

Wat zou de vrouw denken?

Wat weet je van deze vrouw?

Wat zouden jullie doen als je de vrouw was en waarom?

Werkblad: man

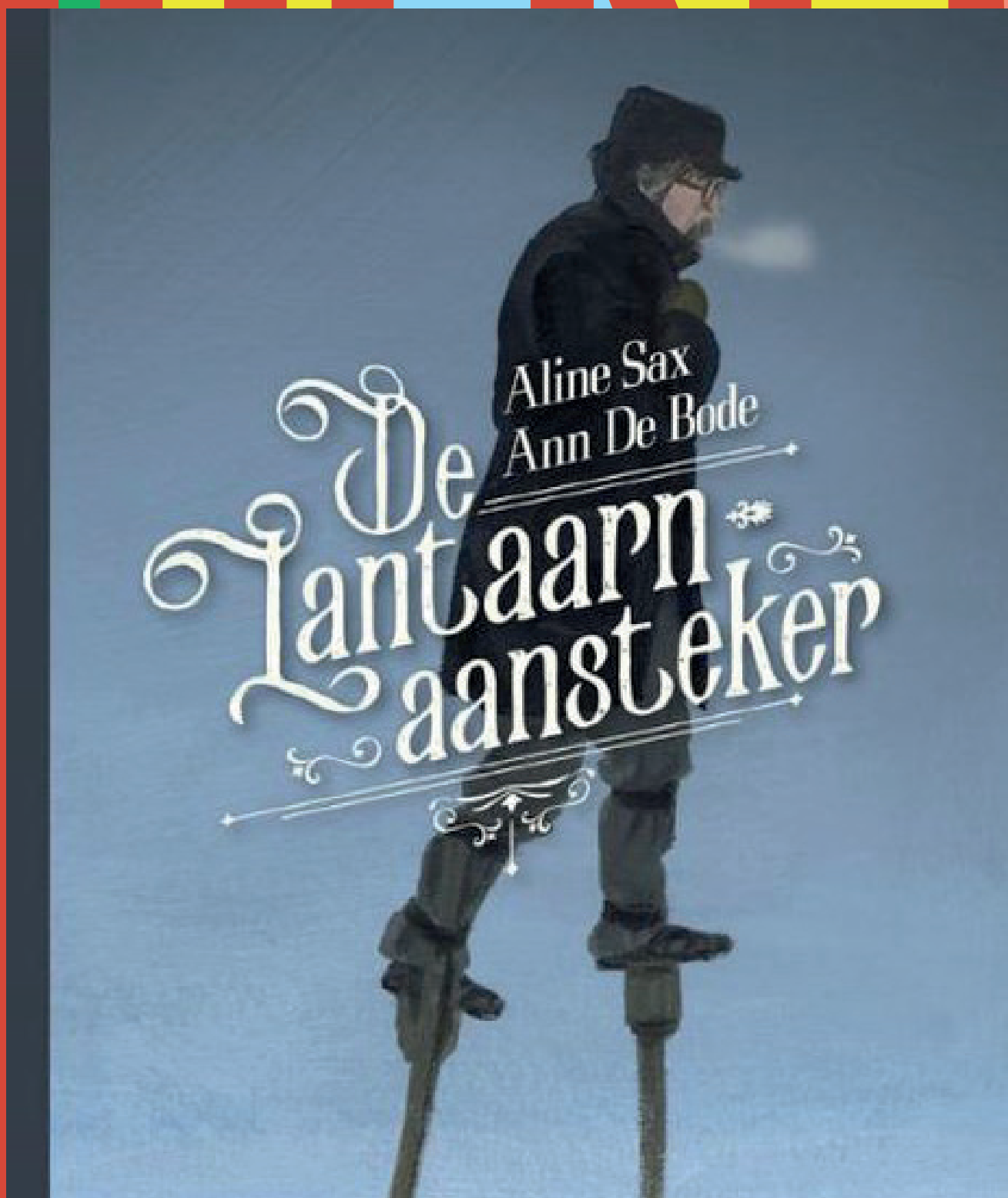

Wat zie je?

Wat weet je van de man?

Wat zouden jullie doen als je de man was en waarom?

B
O
E
K
E
N

LESSSUGGESTIES GROEP 7/8

B
O
E
K
E
N

Brieven

Groep 7/8- 60 minuten

Les 1

Materialen

- het boek *De lantaarnaansteker* van Aline Sax en Ann De Bode
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- kopieën van het boek: één kopie per personage (A4-formaat)
- afbeeldingen van de verschillende personages (A4-formaat)
- schrijfpapier (A5-formaat)
- wisbordjes

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 4. De leerling spreekt en schrijft gericht op doel, publiek en context.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 9. De leerling reflecteert op de uitvoering van een taalactiviteit.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Burgerschap - identiteit

- Leerlingen leren enkele verschillende aspecten waardoor hun identiteit mede gevormd is bewust waar te nemen: gender, gezin, sociaaleconomische achtergrond, levensbeschouwing religie en cultuur.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de secundaire emoties van de ander te herkennen en te benoemen en te anticiperen op reacties van anderen op het eigen handelen.
- Leerlingen leren uit te wisselen over wat gedeelde en verschillende waarden, overtuigingen, idealen en toekomstverwachtingen zijn.

Lesdoelen

- De leerling leeft mee met de hoofdpersonages en kan vertellen hoe deze personages zich aan het begin, in het midden en aan het eind van een verhaal voelen.
- De leerling schrijft een korte brief aan een van de hoofdpersonages.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest het boek *De lantaarnaansteker* voor en toont tegelijkertijd de bijbehorende prenten op het digibord.
- De leerkracht en leerlingen bespreken het verhaal kort na, zodat de leerkracht zeker weet dat het verhaal duidelijk is voor alle leerlingen.
- De leerlingen noteren de diverse personages op het wisbordje.

Kern

- De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Hoe begint het verhaal?
 - Hoe loopt het verhaal af?
 - Welke personages zijn er?
- De leerkracht toont één voor één een prent waarop een van de personages te zien is en stelt de volgende vragen:
 - Wat kun je over het karakter van de lantaarnaansteker vertellen?
 - Hoe voelen de personages zich?
 - Wat hebben de overige personages gemeen?
 - Welke rol speelt de lantaarnaansteker in het verhaal?
- De leerkracht toont een afbeelding van de voorkant van het boek en stelt de volgende vragen:
 - Wanneer speelt het verhaal zich af? Is dat van belang?
 - Wat ben je over deze tijd te weten gekomen?
 - Zou het verhaal zich ook in deze tijd kunnen afspelen? Welk beroep zou de lantaarnaansteker nu hebben?
- De leerkracht stelt de volgende vraag: Wat is de belangrijkste gebeurtenis in het verhaal? De leerkracht toont de bijbehorende afbeelding en vraagt: Wat zou er in die brief hebben gestaan?
- De leerlingen weten niet exact wat in de brieven staat. De leerkracht stelt de volgende vragen:
 - Kunnen de leerlingen zelf een brief schrijven aan een van de personages?
 - Wat is de boodschap van deze brief?
 - Wat moet er allemaal in komen te staan?
- De leerlingen schrijven een korte brief aan een van de personages. Ontvangt de vreemdeling ook een brief?

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen wisselen de brieven uit en geven feedback: tips en tops.
- De leerlingen verwerken de ontvangen feedback.
- Enkele leerlingen lezen hun brief voor.
- De leerkracht hangt de kopieën van het boek naast elkaar aan de muur. De leerlingen hangen hun brief bij de afbeelding van het gekozen personage uit het boek.

Emoties

Les 2

Groep 7/8- 90 minuten

De les wordt opgedeeld in twee lessen van 45 minuten. Les 1 bestaat uit de analyse van de gezichtsuitdrukkingen en het gesprek hierover (punt 1 t/m 5).

Les 2 bestaat uit het naspelen van de situatie met extra aandacht voor de gezichtsuitdrukkingen van de personages (punt 6 t/m 10).

Materialen

- het boek *De lantaarnaansteker* van Aline Sax en Ann De Bode
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- kopieën van het boek: één kopie per personage (A4-formaat)
- A4'tjes of wisbordjes

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen en bekeken teksten.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 14. De leerling verkent met taal hoe je uiting geeft aan je identiteit.

Burgerschap - diversiteit

- Leerlingen leren de secundaire emoties van de ander te herkennen en te benoemen en te anticiperen op reacties van anderen op het eigen handelen.
- Leerlingen leren uit te wisselen over wat gedeelde en verschillende waarden, overtuigingen, idealen en toekomstverwachtingen zijn.
- Leerlingen leren overeenkomsten en verschillen tussen mensen te herkennen, te benoemen, en in aan zette verklaren.

Lesdoelen

- De leerling kan gezichtsuitdrukkingen beschrijven en vertellen welk gevoel hierbij hoort
- De leerlingen kan zich inleven in een personage en verschillende gezichtsuitdrukkingen laten zien.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht lees het boek voor en laat toont tegelijkertijd de bijbehorende prenten op het digibord.
- De leerlingen bekijken de prenten van de personages en schrijven op wat ze opvalt aan de gezichtsuitdrukkingen. Ze gaan hierbij nog niet associëren. Ze schrijven alleen op wat ze zien.
- De leerlingen schrijven op wat ze voelen bij de gezichtsuitdrukkingen van de personages.

Kern

- De leerlingen gaan met elkaar in gesprek over wat ze hebben gezien en wat ze daarbij voelen. Als leerkracht loop je rond en luister je naar de gesprekken van de kinderen. Deel opvallende en/of mooie reacties met de hele klas en laat kinderen reacties van elkaar benoemen.
- De leerkracht stelt de leerlingen “wat als..?” vragen. Denk hierbij aan Wat als de vrouw wel brieven terug zou ontvangen? Wat als Wat als jij in een van de situaties zou zitten, hoe zou je je dan voelen? Wat als de vreemdeling Nederlands zou kunnen? Je sluit hier de eerste les af.
- Vraag terug wat ze de vorige les gedaan hebben.
- Verdeel de leerlingen in groepjes van 4.
- De leerlingen kiezen een personage en bedenken een situatie met het gekozen personage, waarbij het personage hetzelfde voelt als in het boek. De leerlingen bedenken zelf drie andere personages die in de situatie voor komen en zorgen ervoor dat er duidelijk te zien is hoe iemand zich voelt. Je kun als leerkracht eventueel kaartjes maken met situaties. De leerlingen krijgen 15 minuten de tijd om de situatie te bedenken en te oefenen. Het stukje moet tussen de 3 en 5 minuten duren.

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen voeren het stukje op, na elk stukje bespreekt de leerkracht met de leerlingen wat ze gezien heen en wat ze hierbij voelde.
- Sluit de les af met de leerlingen door de volgende vragen te stellen: Wat vond je ervan? Wat voelde je tijdens het spelen? Wat heb je geleerd?

Schrijfstijl

Groep 7/8- 50 minuten

Les 3

Materialen

- het boek *De lantaarinaansteker* van Aline Sax en Ann De Bode
- de ingescande voorkant en prenten van het boek (om op het digibord te tonen tijdens het voorlezen)
- schrijfpapier (A5-formaat)
- wisbordje met stift
- whiteboard
- tekenblaadjes (A5-formaat)

Kerdoelen

Nederlands

- Kerndoel 3. De leerling toont begrip van beluisterde, gelezen of gekeken bronnen.
- Kerndoel 4. De leerling spreekt en schrijft gericht op doel, publiek en context.
- Kerndoel 5. De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.
- Kerndoel 9. De leerling reflecteert op de uitvoering van een taalactiviteit.
- Kerndoel 11. De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen.
- Kerndoel 12. De leerling beschouwt de relatie tussen vorm en betekenis van taal.
- Kerndoel 13. De leerling verzorgt het schriftelijk taalgebruik.

Lesdoelen

- De leerling omschrijft de schrijfstijl van een tekst.
- De leerling schrijft een tekst en houdt daarbij rekening met een specifieke schrijfstijl.

Didactische route

Inleiding

- De leerkracht leest (het gekozen gedeelte van) het boek *De lantaarinaansteker* voor en toont tegelijkertijd de bijbehorende prenten op het digibord.
- De leerlingen noteren alle opvallende zaken over de manier van schrijven op hun wisbordje.

Kern

- De leerlingen maken samen met de leerkracht een woordweb bij de gevonden opvallende zaken. De leerkracht geeft bliksembeurten en noteert de informatie op het whiteboard. Informatie die bij elkaar hoort komt op dezelfde tak van het woordweb. Er ontstaat een overzicht van de dingen die de schrijfstijl van de schrijver typeert.
- De leerkracht legt uit wat een schrijfstijl is en hoe dit zorgt voor samenhang binnen het verhaal. Ook trekt de leerkracht een conclusie over de tot nu toe gevonden informatie.
- De leerlingen schrijven een tekst bij een van de lege pagina's. De leerkracht arceert de informatie in het woordweb die ze moeten verwerken in hun geschreven tekst.

Afronding en reflectiemoment

- De leerlingen wisselen de teksten uit en controleren de kenmerken van de schrijfstijl. Ze geven elkaar een tip en een top.
- De leerlingen maken een tekening bij hun tekst. De leerkracht niet de tekst en de tekening aan elkaar.

Colofon

Deze lessuggesties zijn ontworpen door:

Bonnie Laudy	Ihona Admiraal
Aniek van Leur	Liset van den Berg
Nienke Otten	Sanne Derksen
Stan Peters	Wilma Hofs
Guillaume Philippo	Tijn Klein Gebbinck
Pim Slutter	Bo Lammersen
Jacqueline Terwijn	

redactie: Lynn Hartjes

vormgeving: Rozan Domhof

 IselingeHogeschool

de Bibliotheek
West Achterhoek